

apryl 1993

Bože słowo za nas

Zbóžni su ći, kiž njewidža a tola wěrja (Jana 20,29)

Najwažniši swjedzeń za nas křesćanowsu jutry. Na nich spominamy na Chrystusowe z mrtwych staće. Zjewił bě so z rowa stanjeni Zbóžnik tež swojim wučomnikam. Tomaš pak, jedyn z dwanaćoch, njeběše mjez nimi. Při dalším zeždženju bě tež wón mjez nimi. Woni překwapichu jeho z powěsću: My smy Knjeza widželi! Tomaš pak dwělowaše a jim wotmołwi: Jelizo ja w jeho rukomaj njewidžu hozdžace bluzny a njepožu swoju ruku do jeho boka, njebudu wěrić. - Totola rěka: Tomaš dwělowaše, zo bě so Jezus wučomnikam zjewił. Dwělowaše Tomaš snano na tym, zo bě Jezus woprawdže Boži syn kaž tamni měšnicy a pismaučeni, kiž na křižu wisaceho Jezusa wusměšowachu: Je-li wón israelski kral, njech stupi nětko z křiža, da budžemy jemu wěrić.

Chcemy sprawni być, lochko to njeje wěrić, zo je Chrystus z rowa stanył. Nichtó z nas njeje zbudženje mrtweho dožiwił. Njeplaći pola najwjace ludźi

hesło: Dowěra drje je dobra, kontrola pak je lépsa? Abo: Štož njewidžiš a wobmasać njemóžeš, to njewobsteji. Samsneho měnjenja běše tež Tomaš. Jezus sam je to wobkrućił. Tamnemu kralowskemu zastojnikaj w Kaper-naumje praji: "Hdyž znamjenja a dziwy njewidžeće, wy njewěriće." Tomaš wšak bu přeswědčeny, hdyž so Jezus wospjet wučomnikam zjewi a Tomaša namołwješe: "Tykń sem swój porst do mojeho boka a njebudz njewěrjacy, ale wěrjacy." Bjez toho zo byson nětko sam přeswědčił, wuzna wón so ke Chrystusej: "Mój Knježe a mój Božo!" Jezus pak jemu wotmołwi: "Dokelž sy mje widžał, Tomašo, wěriš. Zbóžni su ći, kiž njewidža a tola wěrja!" Chrystus sam dopomha Tomašej k njepowalnej wěrje.

Je naša wěra do Knjeza Chrystusa tež tak njepowalna? Štó dopomha nam k tajkej wěrje? Martin Luther je nas wučil, zo njemóžemy sami ze swojim ro-

zumom abo ze swojej mocu do Jezom Chrysta wěrić, ale swjaty Duch je nas přez ewangelij powołał, nas rozswěćił a we prawej wěrje zdźeržał. Na druhim městnje je wón připomnił: "Tak nawukń tu, što to rěka wěrić; mjenujcy nič druheho hač: nic na słowach Jezom Chrysta dwělować, ale to słowo za wěste a wěrne měć a so jemu dowěrić." Toměni tež japoštoł Pawoł, hdyž pisa na Romsku wosadu: "Wěra přindže z přédowanja, přédowanje pak ze słowa Božeho." Štož tak słowam Božim a přédowanju wěri, tomu budžetej woči wotewrjenej, zo Bože dziwy tež w swojim žiwjenju spoznawa a tak posylnjeje wěry a dowěry dóstawa.

Možemy tomu tak bjeze wšeho přihosować? Kelko křesćanow z přédowanja abo z čitanja słowa Božeho nič njewuknje za swoje žiwjenje, myslenie, rěčenje a skutkowanje! Jezus sam je to z přirunanjom wo sy-

mjenju słowa Božeho wobkrućił. Tute přirunanje njeje přiklad za wuspěch abo njewuspěch přédowanja Božeho słowa, ale za přijimanje tutoho słowa přez poslucharjow a čitarjow. Wot nich so wjele žada; nic wonkownu krótku zahoritósć, ale wobstajnosć tež w ćežkosćach, w spytowanjach abo pod starosćemi. Wša lochkomyslnosć a wšě žedženje za bohatstwom zadusy symjo słowa Božeho, kotrež chce k wutrobje hić a naše žiwjenje přewobroćić, jemu prawy zmysl dać, tak zo bohate płody Bohu a jeho kralestwu přinjesemy. K tomu dopomha nam jeniće swjaty Duch. Jeho chcemy tohodla prosyc: "Spožč, zo sym ja dobra rola, kotraž płody njese ći; štož mje wući twoja wola a štož twój Duch praji mi, njech so do mnje zasčepi a so zbóžnje poradzi. Rěč, ja posluhać chcu rady. Wotstroń, štož mje myli z hnady, hdyž hlós slyšu žiwjenja."

J. Pahler

Serbski bus '93

Dnja 23. meje zarjadujemy za tute lěto zajězd ze serbskim busom do Zhorjelskeje wokoliny. Wotjězd w 7.00 hodź. w Budyšinje, Bebelowa dróha nawrót w 19.00 hodź. na samsne městno.

W 9.30 hodź. budžeja kemše w Zhorjelcu, we wosadnym domje na Jakubowej 24, zadni dwór. Je to njedaloko dwórnišća.

Přizjewjenja su hišće móžne pola kn. sup. na w. Gerharda Wirtha, 0-8600 Budyšin, Cornobóhska 12, tel. 47788.

*Wutrobnje přeprošuje
Handrij Wirth*

Kubłanski dzeń 1993

Z Božej službu započa so tež lětuši kubłanski dzeń. Knjez farar Feustel-Minakałski přédowaše wo teksće, kotryž je napisany pola swjateho Marka 4, 26 - 29. Tute słowa so na žnjowdžaknym swjedženju čitaja, ale wone maja nam wšednje něšto prajić. Mysmy wobstatk přirody. A tež my smy na puću k žnjam. Křesćan dyrbi so prašeć, hač je wón na duchownym puću tak daloko kaž na čelnym. Na koncu žiwjenja stejimy před žnjami.

Knjez farar Malink porěča k temje: Stat a cyrkej. Wón praji: Nadawki stata su zdźerženje měra, sprawnosć a zachowanje Božej stwórby. Wón ma so starac

wo policiju, wo wojsko, sudnistwo, dawki, hospodarstwo, wobswět atd. W lisće na Romskich (13. staw) čitamy, zo je tutón stat wot Boha postajeny. Cyrkej ma so starac wo wěru. W Augsburgskim wuznaću čitamy, zo maja so nadawki stata a cyrkwje kruće džělić. A Luther formuluje: Stat ma so wo čěło čłowjekastaraća cyrkej wodušu. To rěka tež, zo so žana wěra nanuzować njesmě. Pomyslny na zrudne časy w zardženosci: zwjazanosć cyrkwje z trónom, za čas fašizma němscy křesćenjo, a potom je socializm spytał dušu čłowjekow dobyć. W normalnych časach nima so cyrkej do

politiki měšec (n. př. solidar-pakt), ale w časach nuzy je to hinak. Potom ma kóždy pomhač. Tak bě to tež nazymu 1989, hdyž cyrkej praješe: žane krej přečlece, žanu namóc! W diakoniji ma cyrkej skutkowač, ale we wěrje a w towaršnosći njesmě změšenje cyrkwe a stata byč. Tohodla su za nas džensa problematiske:

1. podawanje nabožiny
2. dušepastyrstwo pola wojakow
3. zběranje cyrkwinskih daw-kow.

Před lětami je naš krajny bi-skop prajił, zo ma cyrkej wob-mjezowany politiski mandat.

Potutych wuwjedženjach pře-čita nam knjeni Tarankowa baj-ku, kotruž bě wona za džěci na-pisała. Myslu sej, zo by so tuta jónu wočišćeć měla.

Po připołdnejšej přestawce spominaše serbski superintend-ent na zemrěteho fararja La-zera, kotryž bě před lětom na kubłanskim dnju hišće mjez nami. K jeho wopomnjeću spē-wachmy kěrluš 127 "Jezus, mój Knjez žiwj je".

Problem azylantow a wukrajnikow w našim kraju

Rozprawu knjeza Latki k tutej tematicke po jeho wopyce w domje za azylantow w Čelchowje pře-čita knjeni K. Malinkowa. Nowe problemy nastanu pola nas, z tym zo ludžo z chudych krajow a kónčin, hdžež so wojuje, k nam přiřidu. Wupučowanje pak njeje žadyn nowy zjaw. Pomyslimy jenož na serbskich wupučo-wanjow do Ameriki! Tež mysmy w druhich krajach wukrajnicy,

ale z DM smy witani turisća. Što pak móže so w krajach z měšanej ludnosću stač, hdyž tam nje-knježi mjez čłowjekami tole-ranca, ale fanatizm? To widžimy w bywšej Južnosłowjanskej abo Ruskej. Europa bjez mjezow na jednej stronje, na tamnej pak narody sej samostatnosć přeja a žadaja.

Wo žiwjenju a skutkowanju dweju wuznameju Serbow porěča knjeni K. Malinkowa. Prof. dr. Arnošt Muka je nam wjele wědomostnych knihow zawo-stajił. Wuzběhnyč matej so jeho delnjotužiski słownik a gramatika. Bě to hoberske džěto. A druhi pilny ewangeliski Serb bě prof. Ota Wićaz, kotryž pisaše mjez druhim lěta dołho Předže-nak. Wobaj wučencaj běštaj zwonka Łužicy žiwj a měještaj tam zamołwite powoňanje. Jeju pilnosć a swěra k serbskemu ludje wobohačišće našu litera-turu a wědomosć. Kelko mocow a časa staj za to woprowať!

Kubłanski džěn 1993 jenimo. Mi je so jara spodobało, zo je so tematika wšitkich přednoškow přeco zaso z našimi džensnišimi problemami zwjazala. Kelko nas njespokoji abo tyši! A tak je jara wažne, zoso zhromadnje wotym rozmołwjamy. Džakujemy so wšěm, kotřiž su z přednoškami abo myslemi k žiwje rozmołwje přinošowali. A nětko so hižo wjeselimy na jězbu ze serbskim busom, kotryž nas 23. meje do Zhorjelca a wokoliny powjedže, a na serbski cyrkwinski džěn 26. a 27. junija we Wojerecach.

Hermanowa

Serbska wosada w Drježdžanach

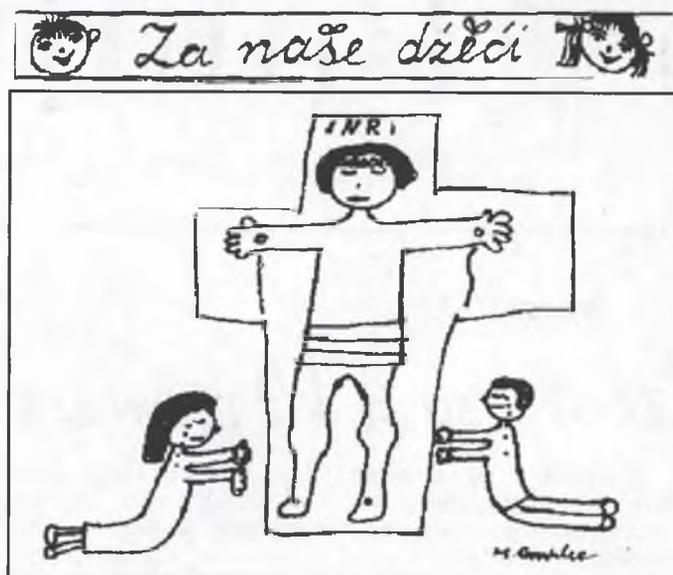
Srjedź zańdženého lětotka bydleše cyle wěsće wjace hač 1000 Serbow w Drježdžanach. Tak bě jich přeće zrozumliwe, Božu službu w swojej mačer-ščinje swječić móc. Na ewangel-skej stronje zapoda, kaž je znate, Hodzijski farar Ľmiš peticiju, kiž pak so njeje hač dotal zaso namakala. Tola předleži para-lelna próstwa katolskich křesća-now wo "Prawidłowne swjećenje serbskich kemšow w katolskej Dwórskej a wosadneje cyrkwi tu ..." Woprawdže swječeše přenje kemše ze serbskim předo-wanjom třečeho adwenta 1849 w Dwórskej cyrkwi tachantski wikar Žur z Budyšina.

Ewangelscy Serbja zhroma-

džowachu so tohorunja wot 1848/49 kóžde štwórc lěta k sakramentalnym Božim službam w Křižnej cyrkwi. W l. 1937 zakazane, wotměwachu so wone při wšěm hač do l. 1941.

Wot l. 1946 swjećachu so kemše w Martina Lutherowej cyrkwi a na druhich městnach w Drježdžanach hač do l. 1977. Po 10lětněj přestawce wjedžeše so wot oktobra 1987 zaso stara tradicija dale. K tomu přeprašuju so ewangelscy kaž tež katolscy Serbja. Mjeztym je so wopoka-zało, zo je tuta mała wosada Serbow w Drježdžanach so k zhromadnemu skutkej zmužila.

Za l. 1993 su we wosadneje rumnosći Martina Lutheroweje

Rozsud (po Janu 18, 28-19,16)

p = powědar

Pi = Pilatus

J = Jezus

ž = židža

p Ranopřiwjedžeču židža Jezusa k palastej naměstnika kejžora w Jerusaleme. To bě Pilatus. Wón so praša:

Pi Čehodla wobskoržujeće tutoho čłowjeka?

ž Njeby-li nič skučil, njebychmy jeho k tebi přiwjedli.

Pi Wzmiće a sudžće jeho po wašich prawach.

ž My njesměmy nikoho morić.

p Pilatus daše Jezusa wołač.

Pi Sy ty kral židow? Što sy ty činił?

J Moje kralestwo njeje tu na zemi. By-li na zemi było, bychy moji služownicy wojowali, zo njebych był židam přeprašaty.

Pi Tak sy tola kral?

J Haj, sym kral. Sym narodženy

a do swěta přišoł, wěrnosć wobswědčić. Štož za wěrnosć je, tón mje słyši.

p Jako Pilatus znowa ze židami porěča, daše Jezusa šwikač, wjedžeše jeho won a praji:

Pi Hladajće, kajki čłowjek!

p Židža widžachu Jezusa a rje-jachu:

ž Křižowač, křižowač!

Pi Wzmiće wy jeho a křižujće jeho, přetož ja winu njenamakam.

ž Mamy zakon a po tutym zakonu dyrbi wumřěć, přetož je so sam za Božeho syna postajił.

p Pilatus spyta Jezusa pušćić, ale židža wołachu: Preč, preč z nim. Pilatus praša so židow:

Pi Dyrbju wašeho krala křižowač?

ž To njeje naš kral nimo kejžora w Romje!

p Na to přepraša Pilatus Jezusa židam, zo bychy jeho křižowali.

cyrkwe při M. Lutherowym naměsće 5 w Drježdžanach, 0-8060, slědowace zeńdženja planowane:

22. wosadne popołdno:
sobotu, 20. měrca 1993, 14.00 hodž.

23. wosadne popołdno:
sobotu, 19. junija 1993, 14.00 hodž.

24. wosadne popołdno:
sobotu, 18. septembra 1993, 14.00 hodž.

25. wosadne popołdno:
sobotu, 4. decembra 1993, 14.00 hodž.

Na tute popołdnja wutrobnje přeprašuje

M. Andreas Sembdner,
cyrkw. wyši inspektor

Wuswobodźeni wot hidy, wuswobodźeni k lubosći

Pjata kazen

“Ty njesměš morić”. Pjata kazen pokazuje kaž lědma druha, zo no chce nas Bóh z kaznjemi wobmjezować, ale wuswobodzić. Trjebamy sej jenož jónu předstajić, kak by na swěće wupadało, hdy by so tole zwoprawdžiło: Ty njesměš, ty njebudžeš morić! Najprjedy: Žane wojny hižo njebychu byli. Čłowjekojo njebychu so hižo mjez sobu zabiwali, druzy njetrjebali tomu bjezmócnje přihladować. Dale. Namócnjeby wjace žaneje šansy měła. Cozy bychu so móhli w Němskej zaso bjeze bojósce na puć zwěrić, bjeze stracha woćelo a žiwjenje. Džěci njebychu so hižo wot starších bili. Žane namócnosće a nasylnosće w telewiziji, kiž zwólniwosć powjetša, sam je skućić. A nchtó njeby hižo njewobhladniwje a lochkomyslnje z awtom jězdził, nchtó so we wobchadze na dróze morił. Rozšěrju hišće tutu mysličku: Tysacy džěci njetrjebali potom tež wšědnje z hlódom wumrěć, hačkuli je dosć žiwidłow tu, zo bychu so zežiwili. Kajki hinaši swět by to był, hdy by soto zwoprawdžiło: Ty njesměš morić! Swět bratrowstwa a towaršnosć čłowjeskosće. A tuta čłowjeskosć ma swój pochad w přenjeji kazni. A tuta pochadža wot Boha. Dokelž je Bóh tež druhim žiwjenju darił, dyrbymy sej jeho česćić. Dokelž je tež druhi Bože stworjenje, móžu, haj dyrbjú jeho lubować.

K čemu dyrbi to dowjesć, sej swět bjez morjenja předstajić. “To tola ničo njepomha!” snano zdychujuće a so podaće a swój škorn dale džělaće. Jezus njeje sopodał. Wón njebě idealist, wón wědžeše, zo njedadža so čłowjekojo na idealistow překublać. A při wšěm pokazuje jim ze swojim žiwjenjom, kak móžeja čłowjesce žiwi być. A tola woprowaše swoje žiwjenje za nas, zo bychmy my, wuswobodźeni wot swojeje

winy, znowa započec móhli. Tak kaž je nas wprědowanju na horje wučil: “Wysće slyšeli, zo starym prajene je: Ty njedyrbiš mordować. Štož pak morduje, tón je sudženja hódny. Ja pak praju wam: Štož so na swogeho bratra hněwa bjez winy, tón jesudženja hódny. Štož pak k swogemu bratrej rjeknje: Ty nula! Štož chce jeho potajkim wutupic kaž ličbu, zasuži sej w Božim zmysle wusud wyšoměnskeho suda, kiž jeho wuzamkuje ze zhromadnosće tych, kotřiž Bohu slušaja. Štož k swogemu bratrej rjeknje: Ty blažnje! Štož jemu potajkim Božusmilnosć zapowědźić chce, tón je helskeho wohenja a helskeje wopušćenosće hódny. Hdyž ty na Božu službu džeš a tebi při tym na mysl přińdže, zo tebi twój bratr něšto wumjetuje, da wzdaj so wopora, wzdaj so modlenja a spěwanja. Nawróc so před durjemi do Božeho domu a dži a zjednaj so najprjedy ze swojim bratrom. Potom přińdž, pokaz swuju wěru a džakownosć a woprjuszójdar. Hišće maš chwile, so rozkory a hidy wotrjec, prjedy hač před Boha, twogeho sudnika, stupiš a rozkora z twojim bratrom a hida w twojej wutrobje přećiwu tebi řečitej. Hdyž jónu tak daleko budže, budžeš ty jaty swojeje hidy. Ty jej njewučeknješ, prjedy hač njejsy w dobrym narunał wšo, štož so wjace narunać njeda.” (Mat. 5, 21-26 po Jörgu Zinku)

Jezus pokazuje nam puć, kak móžemy popjatej kazni žiwi być. Wón nas při tym skedzbnja, zo so zle wjele prjedy započina, hač sej to myslimy. Nic hakle z morjenjom a mordowanjom. A wón nam pokazuje, kak móžemy so wot knjejtwa hidy a namocy wuswobodzić: “Dži a zjednaj so najprjedy ze swojim bratrom!” Jezus sam nas skónčnje wuswobodzi wot hidy, wuswobodzi nas k lubosći a žiwjenju. C. Ancot

● Row fararja Jana Kiliana w Serbinje. Jeho zaslužba je, zo so Serbja zhromadnje zasydlachu a sej wjes Serbin załožichu

šćanska. W zašłym nowembrje bě pućowala tři njedzele po krajnje, po wjeskach a městach Texaskich Serbow. Žiwje a zahoriće powědaše wo swogich dožiwjenjach a zetkanjach. Ze swětłowobrazami a ze zynkopaskom přednošowarka swoje wopisowanja dokumentowaše.

Što my wopytowarjow wječorka zhonichmy:

Jara, jara struchły a bědny bě přichad Serbow w l. 1854 do Texasa a spočatk zasydlenja na ameriskej zemi. Swojim sydlišćam rěkach Serbin, Taylor, Noack, Giddings atd.

Džensa hišće pěstujate tradicije, kajkež su sej je přez generacije zachowali. Mjenjuja a čuja so mjez tymi mnohimi narodami ameriskeho stata jako Serbja, “the Wends”. Srjedzišćo jich zhromadnosće je serbske towarstwo a serbski muzej a ewangelska cyrkej w Serbinje. Za towarstwo a muzejsku skutkuje kóždy po swogich mocach, ale z wulkej zahoritósću, zo byštej so finančielnje a materielnje zachowalaj.

Serbska řeč pak tam njeje žiwa wostała. Jenož někotři z tych najstarších móžachu hišće słowa serbsce rjec abo serbski kěrluš zaspěwać. Z wulkej česćowosću zhladuje texaska cyrkej džensa na žiwjenski skutk serbskeho wupućowarja fararja Jana Kiliana. Hłowne twarjenje wysokeje šule Missouri synody je po nim pomjenowane “Killian Hall”.

Z kotreje motiwacije su wopytowarjow na přednošk přišli, w jednotliwym njewěm. Za mnje bě přičina prašenjetajkeho razu: Wupućowali su před 150 lětami sotry a bratra našich prawowkow abo pradždow. Čity je był zwisk w l. a tež hišće 2. generaciji wupućowarjow z domiznu, to wobkrućeja listy. Z tych listow je wučitać žadosć, zhonić něšto wo potomnikach w starej domiznje. Ale po 60 lětach je skromny zwisk dopisowanja cyle přetorhny. My ničo njewěmy wo nich, woni ničo njewědža wo nas.

Kelko při wuznosće maja

Wječor na Michalskej

Wječor 8. februara zhromadži so na Michalskej farje w Budyšinje swarnasy la starych a młodsich Serbow. Chychu na tym wječorku w jenož krótkich ho-

džinkach wopytać w Texasu prawnikow a praprawnikow serbskich wupućowarjow. Zmóžni jim tajki wopyt sotra Trudla Malinkowa Hrodzi-

džensa Serbja w Texasu ze Serbami we Łužicy? Jich ameriske nazhonjenja rozeznawaja so wulce wot našich lužiskich stawiznskich a wosobinskih nazhonjenjow.

Kelko přiwuznosće ma potomnik sotry prawowki w 4. a 5. generaciji w Texasu ze mnou?

Lětdžesatki sulisty z lět 1892/1897/1926 nimale zabyte w kamorje schowane leželi. Po tych

rozmołwach a wobrazach wo Texasu mi tajke prašenja wjac z myslow njeńdu.

Nadrobne rozprawy smy móhli tež w Pomhaj Bóh č. 2 a 3 a w Serbskich Nowinach čitać.

Trudli Malinkowej słuša džak za přednošk a džak za to, zo je napinanja a prócu tych třoch njedželow w Texasu na so wzała.

R.K. Wuježk

Slepjanska wosada za čas fararja Rejslerja

Šwarna horstka wěriwych scěhowaše pónđzelu, 18. januara 1993, přeprašenje na serbski wječor na Michałsku faru w Budyšinje. Přednošk běše nastał w zhromadnym džěle knjeni Hanki Rejslerjowej z Budestec, serbskeho superintendenta n. w. Gerharda Wirtha z Budyšina a knjeza Handrija Wirtha z Njeswačidła. H. Wirth běše zwuběrał rjad wobrazow z wosobinskeho wobstatka knjeni Rejslerjowej a je tute fotografował na diafilm. K čorno-běłym wobrazam přednošowaš taj knjeni Rejslerjowa a G. Wirth.

Farar Bohuměr Rejsler běše wot 1935 do 1938 z fararjom w Slepom. Knjeni Rejslerjowa powědaše, zo spominaš taj wobaj

radu na tute lěta. Dožiwiš taj zahorjenych serbskich ewangeliskich křesćanow, kiž swoju serbsku Slepjansku drastu nošachu a namrěte nałožki pěstowachu. Na serbske kemše chodžeše kaž do njedželu 600 wěriwych, tak zo běchu samo srjedźne ławki wobsadźene, na němske kemše chodžeše někak 100 wěriwych. Žony chodžachu kemši w čornych drastach a z běłymi rubiškami na hłowje. Předšulske a šulske džěci chodžachu tež wšědnj džen w pisanych drastach. Tež hólcy chodžachu hač do staroby třoch lět w sukničkach. Wobrazy wo rjadownjach, hdžež sedžachu hač na poslednju šulerku wšě w serbskich drastach, skutkuja na

přihladowarjow kaž džiw. Widžachmy wobrazy z pačerskimi džěćimi, kotrychž drasta běše čorna a běta, a w ruce njesješe každa holca (deščikowu) ról. Jedyn wobraz pokazowaše džěćace kemše w Miłorazu. Krasne su drasty Slepjanskeho serbskeho kwasa. Na jednym wobrazu běš taj hercaj ze serbskimi husličkami a z kóžtom widžeć, druhi wobraz pokazowaše nam kwas Cajzichec mandželskeju z Trjebina. Widžachmy někotre wobrazy Slepjankow, kiž je molował česki moler Ludvik Kuba. Dalši wobraz, kiž je z dožiwnjenjemi zwjazany: Sławne "Slepjanske lawki" steja w kwadrate, a na nich sedžo spěwaja holcy serbske kěrłuše. Znate je tež Slepjanske džěšetko, kiž nosy džěćom k hodam dary, wono ma wobličo pokryte a njesmě rěčeć.

Najrjeńše nałožki běchu z jutrami zwjazane (w Slepjanskej narěči "jastry"): Přěni džěń jutrow chodžachu džěci k svojim kmótram "po jaja", wot každeje dostachu tři jejka, całtu a poprjanc. Každě džěćo měješe džewječ kmótraw. Sobotu do jutrow chodžachu holcy z latarnjemi hač do nocy dom wot domu a zaspěwachu wšudžom tři kěrłuše. Jutrowničku popołdnju chodžachu spěwajo po honach, zo bychu Bože žohnowanje za žně wuprosyli.

Pusty wječor spěwachu holcy kěrłuše hač do nocy; připódlja dostachu něšto k jědźi wsamsnej rumnosći, hdžež steješe wotewrjenej kašć. Jedyn wobraz předstaješe mać z małym džěćom na chribjeće; džěćo sedžeše wěste w rubje, a mać měješe wobě ruce prózdnej za džěto. Slepjenjo běchu swojim fararjam jara přichileni. Knjeni Rejslerjowej pomhachu wjesnjenjo farske pola wobdžělać, fararjej samomu zatajke džěta lědma čas zbywaše.

Bohuměr Rejsler běše roddzeny Němc, wón pak znaješe cyły rjad rěčow (18). Tež serbsku rěč zahe nawukny a to pola fararja Morica Domaški w Budestecach. Jeho mandželska Hanka, rodžena Domaškec, běše jemu při tym jara k pomocy. Rejsler přinawukny tež jara spěšnje dialekt Slepjanskich Serbow. Přez swoju dobrou retoriku a sprawne, njebojazne wustupowanje je Rejsler w Slepom serbstwosylnje budził. Zakazy wužiwanja serbsčiny přez gestapo wón njeje dodžeržal. Slepjanski

žandarm wupowědži jemu nje-nadžicy pónđzelu po bolmončce lěta 1938. Za tři dny, zeleny štwórtk w 24.00 hodž., dyrbjese z kraja (Šleziska, knjezerstwowy wobwod Liegnitz) być. Na poslednim dnju džeržeše kemše a Bože wotkazanje wot rano w 7.00 hodž. hač do wječora w 11.00 hodž. Potom jeho Pawoł Lejnik z awtom do Budestec k přichodnje mačeri dowjeze. Tam wopytachu jeho Slepjenjo z kolesom a přiwjezechu jemu žiwidła. Po poł léce jeho ze Sakskeje wuhnachu. Biskop Zenker da jemu wikarske město bjeze mzdy (jenožu 80,- RM na měsac) we Weidenhofje w Šleziskej. Džakowano jednemu zdobnje zmyslenemu oficěrej přińdže w léce 1941 wottam do wojska. Na tajke wašnje bu wobwarnowany před KZ. Po wójnje a jatbje přińdže do Budestec, hdžež bě z fararjom hač do swojeje směrjeće w léce 1968 (w starobje jenož 66 lět).

Přednošk wuwabi zajimawu diskusiju, přetož mnozy z přitomnych Rejslerja hišće znajachu. Jan Pawlik, kiž pochadza z Rownoho, móžeše so hišće derje dopomnić, kak je so jako 4lětny ze staršimaj na tutech poslednich kemšach z fararjom Rejslerjom zeleny štwórtk lěta 1938 wobdžělił. Wón dopomina so, kak su wosadni plākali a wobžarowali, zo bu Rejsler z kraja wuhnaty. Běše to tola zły wotpohlad wyšnosće, wupokazanje runje do jutrow přewjesć. Knjeni K. Malinkowa doda, zo su samsny džěń 80 fararjow wupokazali, wosebje wjele němckich fararjow wuznawarskeje cyrkwe. Samsny džěń wuhnachu tež serbskeho fararja Jurja Malinka z Łaza. Zajimawe je, zo su Slepjenjo na 14 wšelake wyšnosće listy pisali, zo bychu sej Rejslerja wuchowali, ale bjez wuspěcha.

Džěl tutech listow we Wróclawju hišće eksistuje.

Přednošk a cyły wječor je so wšěm jara lubił, a njechtose jnjeby myslil, zo je knjeni Rejslerjowa hakle połdra hodžiny prjedy zhoniła, zo masobu do Budyšina jěć a tam w 19.00 hodž. přednošować. Na koncu rozžohnowa so serbski superintendent a wosadny farar Michałskeje cyrkwe, knjez S. Albert, wot přitomnych a praji wšěm wutrobny džak.

Helmut Gros z Džěžnikow

● Wšudže we wokolinje Serbina namakaš džensa potomnikow Serbow. Křižanec we wsy Noack wobhospodarja rjanu korčmu

Herta Hempelowa

Bórže po jutrach budže naša luba, swěrnasotra Herta Hempelowa rodź. Symankec w Budyšinje swoje 75. narodniny swjećić. Na wšěch našich serbskich cyrkwinskih swjedenjach po wójnje bě mjez nami a je husto naše ženźenja z přinoškom wobohaćila.

Symankec staršej běstaj pobožnajstawaj Krajnocyrkwinskeho zjednoćenstwa. Po jeju přiikładze kročeštej džowce Herta a Lydija (zemřěta 1986) posamsny puću. W 20. léce wuda so Herta na předarja a džělaše z nim hromadže w Knjezowej winicy. Doniž wón dorosćenym Bože słowo wukładowaše, wona

džěcom a młodostnym słužeše. Tole rjane, zbožowne skutkowanje traješe jenož krótké léta, dokelž bu mandželski do wójny zwolaŋy, z kotrejež sonje wrócił. Herta Hempelowa zastupi jako bibliotekarka do Serbskeho instituta. Připódlu pak hišće někotre léta w Mješicach a w Rachlowje džěci a młodžinu w Božim słowje wuwučowaše.

Hdžežkuli naša jubilarke steješe, stajnje so wuznawaše jako serbska křescanka. Wutrobnje so jej džakujemy za swěru a duchownu pomoc. Bóh luby Knjez chcył jej dale spožčić miły a spokojny wječor žiwjenja.

wudžeraše. Pytnych hnydom, zo bě to wopak a spěšnje prajich: "Du schreibtest!" Šulerjo počachu šukotać, woči wučerja bywašej wjetše a wjetše. W swojim zadwělowanju spytach třěci króć: "Du schreibtetest!" Cyła rjadownja so mi wóťfe směješe. Wučer wučahny swoju znamkowu knižku a přepisa moju dwójku na štwórtku. Wučerpany a zbity padnych na swoje městno. Na tutu stawiznu dyrbjach w cyłym šulskim času stajnje znowa mysljeć; džensa so přez nju smějkotam.

*

Poněkotrych lětach dyrbjestaj Ernst Mirle a jeho bratr Nisčan-sku šulu wopuścić, dokelž nan hižo podróšeny šulski pjenjenz placić njemóžeše. Gymnazij w Zhorjelcu bě tuńši, tuž rěkaše šulu změnić a wšědnje z čahom z Klětnoho do Zhorjelca jězdzić. W na połpjećich rano čah wotjědže! Kóžde ranje zahe nan hižo přjedy hač synaj stawaše a jimaj w kropje muku nawari. Z hnućom so Ernst Mirle na to dopomina, kelko woporow nan na so wza, jenož zo by so jeho són spjelnił a jedyn z jeho synow so stał z fararjom. A kak hordy bě nan na swogeho syna, jako tón gymnazij z najlěpšimi znamkami dokonči. "Wón bě jara hordy na mnje, bě to njezapomnity wokomik z njeho."

*

"Što pak mējach studować? Za nana bě to jasna wěc: ewangelsku teologiju ze zaměrom, byc serbski farar. Ale njemějach so sam po swojej woli rozsudzić? Bě to woprawdže moje jeničke, žiwjenje wupjelnjace přece? Njeběch sej wěsty. Dońdže k trěbnej rozmołwje z nanom. Wupowědach swoje wobmyslenja, a nan bě přesłapjeny: 'Tak je tola wšo podarmo bylo', mjenješe wón zrudny."

Kajke wolóženje za nana, jako so syn krótko po tym tola ze swojskeje wole za studij teologije rozsudzi. Rozmołwa z duchownym w młodžinskim lěhwje bě jemu posledni nastork byla, a Ernst Mirle swój rozsud pozdžišo ženje njeje wobzarował. Studowaše we Wróclawju a w Tübingenje a bě něhdže léto do spočatka druheje swětoweje wójny hotowy ze swojim wukublanjom.

Nachwilnje přiwza poskitik, džětać jako wučer w pedagogiumje w Niskej, na šuli, kotruž

Dopomnjenki z Klětnoho

Loni je w Budyskej něhdyšej serbskej čisćerni wušta knižka "Wjes při rěčce w serbskej Hornjej Łužicy - Ze žiwjenja Klětnjanskeho hólca". Spisał je ju Ernst Mirle, kiž je džensa farar na wotpočinku w Zapadnej Němskej. Knižka je za nas wosebje přez to zajimawa, dokelž spomina awtor w njeje tež na serbsku rěč a serbske wašnja, kaž je to za čas swojich džěcacych a młodžinskih lět mjez swětowymaj wójnomaj w Klětnom dožiwił.

Mirlec bydlachu hač do léta 1916 w Rózborku, hdžež bě nan z diakonom a domownikom w diakoniskim wustawje Zoar. Hubjenych wójnskich lět dla přesydlisowójba z pjeć džěćimi potom do Klětnoho, hdžež bě namřěta hospodarstwo. Popřěcu nana mėješe so wobdarjony syn Ernst stać z duchownym, a swójba džělaše a lutowaše, zo móhl syn wopytać wyšu šulu a pozdžišo uniwersitu.

Na pedagogiumje w Niskej

mėješe Ernst Mirle swoje je serbskeje rěče dla dožiwenje, kotrež so jemu čas žiwjenja do pomjatka zary:

Mojej staršej rěčeštaj doma zwjetša serbsce. W šuli wuknjechmy němsce. Z tuteje dwurěčnosće wuroscěchu čeze při němskej gramatice. Raz, w hodžinje němčiny, prašeše so mje wučer za formu zašłosće słowa "schreiben". Stanych, wachach chwilk a wotmołwich: "Du schreibtest!" Wučer sčahny mjezwočo, přesłapjeny na mnje

je něhdy chudoby nana dla wopušćić dyrbjať. Nan pak njespušćí swój zaměr z woćow: Syn Ernst měješe jako duchowny služić Serbam. We Łazu, hdžež běchu fararja Jurja Malinka wuhnali, trjebachu serbskich hóstnych předarjow. Tu móhł so syn wupruwować.

*

“Nan so mje prašeše: ‘Njebyt chcył we Łazu serbske kemše wotměć?’ Što mějach na to wotmołwić? Tajka dobra moja serbsčina tola njebě. Znajach ju jenož wot rěčenja, ale šulske wukublanje w njej njemějach. K přédowanju pak sluša wjace hač jenož słowa wobchadneje rěče. Nohcych pak naněj wjeselo skazyć a tak přizwolich.

Nan je so stajnje za serbsku rěč a serbske wašnja a naložki zasadržował. Měješe dla toho wušparanja z Klětnjanskim hłownym wučerjom, dokelž bě nan měnjenja, zo by so tutón móhł bóle za serbstwo zasadržec, ale wón ničo nječinjaše. Dopominam so hišće, kak je naš stary farar Malink kóždy njedźelu tež serbske kemše swjećił. To sedzachu žony w cyrkwinskih ławkach hišće w swojich starych serbskich cyrkwinskih drastach. Pozdžišo njebě wjac móžno, fararja dóstać, kiž by serbsce móhł abo kiž by zwólniwy był, serbsku rěč nawuknyć. Tak bě tež w Krjebi a w Rychwałdze.

Doma při blidze stłóci so nam džěcom serbska pobožnostna kniha do rukow, a mějachmy wšědnje wotrězki přečitać. Hdyž słowa wopak wurjekowachmy, nas nan korigowaše. K nowemu létu bě samozrozumliwe, zo jemu swoje dobre přeća serbsce prajach. Rano zahe podach so do

hródze a přednjesech swoju štučku, mjeztym zo nan kruwu deješe. Nan wza mje přeco na wulke serbske swjedženje do Budyskeho kraja sobu, a wjeselach so nad wupyšenyimi křižerjemi. Wón woteběraše tež serbske nowiny, doniž so wot stata njezakazachu.

Mějachmy hišće tójšto serbskich naložkow kaž na přikład chodženje po jutrownu wodu. Ze zymnej wodu sy pokidnył kóždeho, z kotrymž sy so w jutrownej nocy zetkał. Po wodu chodžachmy k bliskej rěčce rano zahe do schadžěnja jutrowneho slónčka. W tym času bě woda wosebje mjehka a měješe hogenske mocy. Husto sym z tamnymi zhromadnje debił jutrowne jejka ze serbskimi motiwami. K tomu je so běžaty pčotkacy wósk z hłójkami jehličkow na jejko zlépił a so po barbjenju zaso wutřěl.

Nan mi powědaše, zo su tam, hdžež je serbsčina jako maćerna rěč wotemřela, ludžo tež swoju cyrkwinskosc zhubili a zo w tutech wsach wopyt kemšow strašnje woteběraše a ludžo njedźelu na polajězdźachu, město zo bychu pod klětku sydali. Haj, maćerna rěč, cyrkej a wašnja slušeja hromadze! Bohužel steješe nan sam w swojim prócowanju wo serbstwo. Čim bóle so wón wjeseleše nad mojim připrajenjom za Łazowske serbske kemše. Wězo, torubješe mi wjele časa, kotryž mějach poprawom za prihot eksamina naložowac.

Nan přeloži moje němske přédowanje do serbsčiny. Kóždy wječor dóstach nowu stronu a wuknjach ju z hłowy. Bě to šěsć stronow, a dokelž mam dobry pomjatk, dowuknych w běhu

jednohotydzěnja. Njedźelu rano zahe jědžechmoj z nanom a z talarom stareho fararja Malinka do Łaza. Jako w drasće duchowneho k drastkomorje kročach, zejmwowachu Serbja poľni česćownosće swoje kłobuki a postrowjachu mje: ‘Knjez duchowny, witaj Bože słowo’. A wotmołwich jim: ‘Tež witaj Bože słowo.’ Serbske přédowanje a liturgija so mi poradžišter. Nětko slušach k małej horstce tych, wot kotrychž so wočakowaše zastaranje jedneje serbskeje wosady.

Lubowach serbske wašnje postrowjenja. Hdyž ze studija na prózdny domoj přijědžech a we wsy staršich ludži zetkawač, postrowich jich stajnje w maćernej rěči: ‘Dobre ranje’, ‘Pomhaj Bóh’ abo ‘Dobry wječor’.”

*

Jako wučer na Nisčanskim pedagogumje kónc třicetych lět zastupowaše Ernst Mirle tež hdys a hdys wokolnych fararjow při njedźelnišich kemšach. Tu jeho hišće raz wo serbske kemše prošachu, tónkróć do Krjebje:

“Zajimawe běchu moje kemše w Krjebi. Tamny farar mje prošese, hač njebych tam njedźelu raz přédował, dokelž wón na kuru wotjědže. Připrajich. Zhonich, zo mam tam třeje kemše měc: němske, serbske a džěćace. Podach so do prihotow. Mějach za nje při swojim šulskim džěle jenož po wječorach chwile. Tak tu nětk sedzach a džělach, wosebje na serbskim přédowanju. Moja serbsčina wšak bě chětro njedosačaca, a nan mi při tym pomhać njemóžeše. Dyrbjach sam nutřkowny zwisk k tutej rěči namakać. Z

wjele pilnosću a prócu zestajich serbske přédowanje, liturgiju, kěrluš a modlitwy ... Na serbskich kemšach běch sej nje-wěsty, kak drje to wuńdže z liturgiju a přédowanjom. Njebě to přezwažliwe? Tola na kóncu běch spokojom ze swojim wukonom, a kemšerjo běchu džakowni.”

*

Wójna wšitko přetorhny a změni. Za Ernsta Mirle scěhowachu léta jako wojak w Pólskej, Ruskej a Wuchodnej Pruskej a po tym dalje léta w ruskim zaječu. Jak so nawróci, namaka domiznu hinašu, hač bě ju wopušćil. Tež nan tu hižo njebě. Bě so dopjelniło, štož bě sosynej Ernest Mirli w Ruskej džalo:

“Miso džiješe, zosym w jedneje stwě. Při doľhim blidže sedzachu mužojo w čornych drastach. Durje so wotewrěchu, a nan zastupi. Wón bě tohorunja w čornym wobleku, a jeho mjezwočo bě chutne. Wón stupi ke mni a poda mi ruku, a jako chcych ju přimnyć, přeměni so wona na kašć. Nazajtra dóstach telegram: ‘Nan zemřěl.’”

Po nawróće z wójnskeje jatby woteńdže Ernst Mirle do Zapadneje Němskeje a hižo ženjenjeje serbsce přédował. Swoju Klětnjansku domiznu pak njeje zabył. W swojich dopomnjenkach je nam zawostajił zacišće wo stawje serbskosće w pruskej holi mjez swětowymaj wójnomaj. A je nam w swojim nanje rysował wobraz nadobneho serbskeho ewangelskeho bura, kiž je wjele woprowaž za stare serbske hesło: Bohu k česći a Serbam k wužitku!

T.M.

ERNST MIRLE

Das Dorf am Fließ in der sorbischen Oberlausitz

*Aus dem Leben
eines Klitterer Jungen*

Je naš swět dobry?

Bjezdweła, to wón je, přetož je jón Bóh tón Knjez stworił po swojim spodobanju a je jón čłowjekam přewostajił, čłowjekam bětym a čornym, žołtym a čerwjenym. Mjez tutymi rasami su narody a narodnosće, kiž so mjez sobu rozeznowaja porěčach a po tradicijach, po nabožinach a stawiznach. A tak kaž so žane łopješkonjeruna druhemu, rozeznowa so tež kóždy čłowjek wot drugeho. Poprawom je to te najwjetše bohatstwo na zemi, a kak chudy a wostudy by swět był, hdy by so kóždy kóždemu runał a wšo wšemu!

W tym pak tči tež špak. Tak kaž spyta kóždy čłowjek lěpši być kaž druhi, mudřiši, bohatsi, wo sebi přeswědčeniši, tak spytaja to tež narody a narodnosće, strony, samo nabožiny. A stawizny dopokazuja, kelko hubjenstwa a wójnow je z toho nastalo. Pola džěci so hižo započina, zo so bija, wadža, zadžeraja, a jich plakanje na kóncu móže mać jenož z lubosću a wujednanjom zastajić, z tym zo jim derje přirěčuje, je tróštuje a napomina, z tym zo na ničejim boku njesteji a spyta neutralna być.

Dziwne, słowo neutralne je so džensa ze słowoskłada zhubiło. Njeje wone hižo moderne abo načasne?

To su ci hubjeni, to ci dobri, rozšěrja so po kraju. Mí so tola wěrić nechce. Što pak móžu činić? Poprawom jenož to, zo njespytam so wuzběhnyć, zo njehrabam za bohatstwom, zo spytam lubosć syć a žnjeć, přetož ju je Bóh tón Knjez tež stworił jako najwyše začuće a je ju dopokazał, z tym zo je swojeho Syna Jezusa Chrystusa na swět posłał a zo by čłowjekow wučil: lubosć k blišemu. **Kata Malinkowa**

Stat a cyrkej

Nadawk cyrkwje je předo-
wanje ewangeliya, zbudjenje
wěry, lubosće a nadžije. Nadawk
stata je, sostarac wo měr, spraw-
nosć a zachowanje Bože stwór-
by. Kajki pak je jeju mjezsobny
poměr? W přiwótrěnej formje
móžemy so tež prašeć: Smě so
cyrkej do politiki měšeć? Smě
stat cyrkwi nadawki dawać? Tute
a podobne prašenja bywachu
stajnje zasowstawiznach našeho
lětstotka aktualne: w času nacio-

nalsocializma, w času socializma
a tež nětko na nowe wašnje w
zjednocenej Němskej.

Wotmołwu na tute prašenja
dobudžemy z pomocu wučby wo
dwěmaj regimentomaj, kotraž je
w Swjatym pismje zapožena a
wot Luthera a druhich reformatorow
dokładnje wopisowana. Jezus je
před Pilatusom prajił: "Moje kra-
lestwo njeje wot tuteho swěta" (Jana
18, 36). A muža, kotryž jeho wo
pomoc při džělenju herbstwa prošeše,
wón wotpokaza ze słowami: "Štó je
mje za sudnika postajił nad wamaj?"
(Luk. 12, 14). W Augsburgskim
wuznaću, napisanym 1530 wot
Melanchthona, kotraž je zakła-
dny dokument za wučbu luther-
skeje cyrkwje, rěka we 28. sta-
wje: "Swětno knjejestwo z cyle
hinašimi wěcami wobchadźuje
hač ewangeliya a je tajka móc, kiž
nješkita duše, ale čělo a kubło
přečiwozwonkownym kriwdam
z mječom a z čělnymi chłostan-
njemi. Tohodla so tutej dwě
knjejestwje, to duchowne a to
swětno, njedyrbitej dohromady
měšeć ani mjetać."

Džělenje stata a cyrkwje wot-
powěduje wučbje biblije a refor-
macije. W normalnych časach
njewobsteji trěbnosć, zo so
cyrkej do politiki měša. Hina-
k je to w časach politiskeje nuzy,
to rěka, hdyž stat swoje nadawki
njespjelnja abo jemu stajenu hranicu
překročuje. Takle běše to w
časunacionalsocializma, hdyž so
stat na jara hrube wašnje do
wšěch naležnosćow měšeše a
čłowjeske prawa teptaše. Tak
běše to w času přewróta, hdyž so
socialistiska wyšnosć sypny.
Tam měješe cyrkej bjezpos-
rědnje zapřimnyć a so po naj-
lěpšim wědomju a swědomju za
cyłu towaršnosć zasadzić.

Tola njetrjebamy jenož wo
zańdženosci rěčeć: Tež džensa
su wšelake prašenja w poměrje
mjez statom a cyrkwu, kiž sej
wotmołwu žadaja. Jedne z nich
je problem nabožiny w šulach,
kotraž so nětko po zapadoněmskim
příkladze pola nas zawjedze.
Bjezdweła jasne je, zo ma so
cyrkej wo posrědkowanje
ewangeliya mjez džěćimi a młó-
džinu starać. Poměrni podlan-
ske je prašenje, hdze ma so to
stać, hač w cyrkwiniskich abo
šulskich rumnosćach. To ma so
rjadować po praktiskich potře-
bach a po woli staršich. Wobmys-
lić ma so při tym tež, hač
wobchowaja džěć přez nabožinu

w šuli kontakt k wošadze abo
nic. Rozsudne pak je: Štó postaja
wučbne plany? Štó plaći wučer-
jow? Štó dohladuje wučerjow
nabožiny? Hdyž sej wobhla-
damy wotmołwu na tute praše-
nja, tak je čězko prajić, hač je
džensniša nabožina zarjado-
wanje cyrkwje abostata: Wučbne
plany so zhromadnje wudžěłaja,
stat plaći nabožinu, wučerjo so
zhromadnje dohladuja, při čimž
ma stat na kóncu wjace prajić.
Tole pak je njekrasne změšenje
statnych a cyrkwiniskich nadaw-
kow, kotraž so spřečiwojeja wuč-
bje našeje cyrkwje.

Kritisce ma so tež widžeć
džensniše rjadowanje k duše-
pastyrstwu we wojerstwje. Nic
dušepastyrstwu mjez wojakami
jako tajke! Tute je prawe a nuzne,

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Barta. Wóndano so Barca-
nam hońtwjerski pjenjez wudžě-
leše. Kaž je to při tajkich skła-
dnosćach wašnje, běchu sebi dōsta-
warjo pjenjez škleńcu piwa por-
jedzić dali. Někotři so z pićom
spokojić nechcychu, chcychu tež
něšto přikusować. Najradšo
budžichu zaječu abo sornjacu
pječeń wzali, tola na tu žanych
wuhladow njebě. Čas hońtwy je
džě nětkole nimo, tež njeměja-
chu prawo, na Bartskich ležow-
nosćach honić, dokelž běchu za
drohi pjenjez hońtwu přenajeli.
Dokelž pak so wjele wo hoń-
twjerskich podawkach powědaše,
chcychu tola rad w pónoji pječeń
wot zwěrjeća měć, kotraž so
honić hodži. Tuž da wučězechu
a zbožownje jednu kóčku popa-
džechu. Jej kožu wudrěwši sebi

Prispoznjenčko

W scěnju Mateja čitamy Jezu-
sowu namołwu: "Džiče a činice
za mojich wučomnikow wšitke
ludy ... a wučće jich činić po
wšěm, štož sym wam přikazał."
To njeje jenož namołwa za mi-
sionstwo w druhich krajach, ale
tež nadawk, kiž Chrystus nam w
našej wokolinje staji. Na tym
drje njechtó z nas njezděluje. Ale
wo tym, kak ma so to stać, smy
rozdžělneho mēnjenja.

Někotři mēnja: Naše Bože
službysy zjawne, potajkim móže
kóždy přiníc a něšto wo wěrje do
Boha nazhonić. Zo by připow-
ědane Bože słowo na dobrou

a je wulke polěpšenje, zo je wone
džensa zasow možne. Ale njemož-
ne je, zo so wojerjscy duchowni
wot stata plaća. Hdyž jedna so
wo cyrkwiniski nadawk, tak ma
so wón tež wot cyrkwje plaćić.

Cyrkej a stat matej wot so
džělenej być. To njerěka, zo so
cyrkej jenož na předowanje a
dušepastyrstwu wobmjezuje,
hačrunjež je to hižo hoberski na-
dawk, ke kotremuž lědma mocy
dosahaja. Křesćanska lubosć
plaći cylemu swětej, wšitkim
ludžom w towaršnosći. Tola wo-
pak je, hdyž přewozmje cyrkej
statne nadawki abo stat cyrk-
winske. Kóždy z njeju ma na
swojim polu dosć nadawkow,
kotraž je Bóh jimaj stajił.

Jan Malink

micku ruče wopječechu. Štož je
słyšeć, wot kočeje pječeńje ani
kuska wyša wostał njeje; přetož
Barcenjo wšak na jědz wumy-
sleni njejsu. Njech je jim derje
słodžalo a tylo! Kóčka tola trichi-
nata była njeje, hewak móhła
wjesoła hosćina za chroblych
jědkow hišće zle scěwki měć!
Hač jim, hdyž sebi na to pomysla,
nětkole druhdy w brjuše trochu
njemjawi?

Ludličenje

Přiskładnosći ludličjenja 1. de-
cembra 1890 w pruskim kra-
lestwje su so přeni kroc powšit-
kownje za "maćernej rěču"
wobydlerjow wobhonili.

Serbšćinu jako maćernu rěč
podachu 67 967 ludži; mjez nimi
bě 65 092 ewangelskich, 2 789
romsko-katolskich, 74 druhich
křesćanow, 9 židow a 3 njeznači.

SN, haprleja 1893

pódu padnyło, móže tak a tak
jenož Bóh wuskutkować.

Druzy praja: Jezus njeje čakał,
zo bychu ludžo k njemu přišli,
ale wón je sam k ludžom šoł. Tak
mamy tež my to činić. Mamy při
ewangelizacijach a podobnych
zarjadowanjach cyrkwje wot-
cuzbnjenych wróćo dobyć. Ma-
my tam jasne wo tym rěčeć, što
wěra do Boha poprawom rěka.

Někotři pak su mēnjenja, zo
tež při ewangelizaciji so jenož
wěsty džěl luda dosćehnje a zo
njeje za wšitkich móžno, wučbu
zrozumić. Woni nimaja "nazho-
njenja" z modlitwu a njeznaja
woprawdžity wuznam našich
słowow kaž na přikład: hrěch,
čert, njebjesa a wjele druhich.
Woni drje słyša, hdyž so jim

praji: "Tež ty trjebaš Jezusa", ale njespóznavaja wěrnosc tuteje sady, dokelž junjezrozumja. Tohodla někotři spytaja, z ludzimi wo jich problemach rěčec a potom na wěru pokazać, kiž može tu pomhać.

Měnju, zo maja wšitke tute pospyty swoje prawo a zo mamy so na wšelake wašnje prócować druhich za Jezusowych wučownikow dobyć. Prašenje za mnje pak je, kak móžemy tym Bože słowo připowědać, kiž bjez wulkeho přemyslenja přez žiwjenje du abo kotřiž drje swoje měnjenje maja, ale njesu zwólniwi, so z druhimi nahladami rozestajeć, dokelž so boja, zo dyrbja potom spóznać, zo jich měnjenje na krutym fundamentce njestej. Abo wěsće wy, kak móžemy jim Bože słowo na zrozumliwe wašnje připowědać?

S. Albert

Noticki

Sakska krajna cyrkej je ewangeliskej cyrkwi českich bratrow w Praze a w Liberecu byrgle dariła.

Ponajnowšej statistice wuznawaja so 58,3 mio čłowjekow k lutherskemu wuznaću.

Po tym zo stej so w Němskej Maria Jepsen a w Americe April Larson jako biskopce wuswjećiloj, je so nětko w Norwěskej tohorunja žona za biskopku wuswjećila.

W Norwěskej słuša 88 % ludnosće k lutherskej statnej cyrkwi.

Pomhaj Bóh, časopis ewangeliskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangeliskich duchownych. - Ludowe nakładnistwo Domowina t.z.w.r., Sukelnska 27. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, O-8600 Budyšin, tel. 4 22 01. - Sadźba: Serbske Nowiny Budyšin, čisć: Serbska čisćernja t.z.w.r. w Budyšinje. - Wuchadźa jónkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 30 000 110, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 850 549 62

Ewangeliska cyrkej w Zimabawe ma 60 000 dušow, kiž do 31 wosadow šlušeja.

Tansanija ma 25 mio wobydlerjow, kiž su do 120 wšelakich ludowych a rěčnych skupinow džěleni. 45 % ludnosće wuznawa so ke křesćanstwu, a 35 % su přiwisnicy islama.

Powěsće

Zjednoćena Europa přewažnje katolska

W krajach EG je wjace hač połojca wšěch wobydlerjow katolska. Něhdže 190 mio wot 340 mio wobydlerjow přisłuša romsko-katolskej cyrkwi, džěli nowinarski rěčnik EKD Peter Kollmar w Hannoverje. To wotpowěduje podžělej 56 procentow ludnosće.

Druha najwjetša nabožinska skupina su ze 40 mio abo 11,8 procentami protestanticy křesćenjo, kotrychž slěduja anglikanojo (32 mio abo 9,8 procentow) kaž tež něhdže 10 mio grjekske-prawoslawnych křesćanow (2,9 procentow). Šěsć milionow (1,8 procentow) su muslimojo, jedyn milion (0,3 procentow) su židowskeje wěry.

Najbóle katolski kraj je Španiska (97,3 % wot 38,4 mio wobydlerjow). Dalše kraje z wysokim podžělom katolikow su Luxemburgska (95 %), Portugalska (94 %), Irska (93,2 %), Belgiska (89,5 %), Italska (83 %) a Francoska (76,3 %).

Protestanća su procentualnje najsylnišo w Danskej doma: Wot 5,1 mio Danow je 4,7 mio (91 %) protestantow. Relatiwnje wuwaženy je nabožinski poměr w Němskej z 29 mio protestantami (36,3 %) a 26,7 mio katolikami (33,4 %). Podobnje je to w Nižozemskej: 5,3 mio (36 %) je katolikow, 4,4 mio (30 %) je protestantow.

Nižozemska pak ma hišće dalšu wosebitosć: Wjace hač třecina něhdže 15 mio wobydlerjow, mjenujcy 5,1 mio ludźi, njeje nabožinsce wjazana.

Po Kollmarowych zdžělenjach bydli najwjace muslimow EG we Francoskej: 2,5 % čłowjekow abo 4,5 % wobydlerstwa. Z tym su muslimojo w Francoskej druha najwjetša skupina po katolikach a před protestan-

tami. Tohorunja we Francoskej je najwjace židow w Europje doma, mjenujcy 700 000. To je mjenje hač jedyn procent ludnosće.

IDL

Słowaska republika

Tutón nowy stat je někak tak wulki kaž Šwicarska a rakuski džěl Tirola. Wona ma 5,3 mio wobydlerjow. Po narodnosći su 85 % Słowakojo, 10 % Madžarojo a 1 % Čěša. Někak 60 % ludnosće přisłuša katolskej cyrkwi, 6 % wuznawa so k lutherskej cyrkwi a 3,4 % su grjekske-katolscy. Reformowanych maja 1,6 % a 0,7 % prawoslawnych. 10 % ludnosće so jako ateisća wobhladaju.

Lutherska cyrkej madžarskeje rěče w Rumunskej

Wona je na dwojake wašnje mjeńšina we wjetšim wobłuku. Jónu je to etnisce jako Madžarojo w Rumunskej a potom tež po wěrje jako ewangelscy w prawoslawnej wokolinje. Tuta cyrkej ma džensniši dzeń wulke problemy, kiž zwisuja z pobrachowacymi pjenjezami. Wosady njemóžeja wjac swojich duchownych plaćić, tak zo dyrbja tući druge džělo přiwracać, zo bychy swojeswojby zežiwić móhli. Přez to pak njemóžeja so wo wosadu tak starać, kaž by to runje w času, hdyž spytaja sekty so tam zasylčić, trěbne było. Přeziwić mó-

že tuta cyrkej wokomiknje jenož z pomocu Gustawa Adolfowego towarstwa.

Swjate pismo w léce 1991

Kaž swětowy zwjazk biblijskich towarstwow wozjewi, bě Swjate pismo w léce 1991 do 1978 rěčow přeložene, a to cyła biblija do 322 rěčow, Nowy zakon do dalšich 758 rěčow a džěle Swjateho pisma wyše toho do 898 rěčow.

Dale swětowy zwjazk wo tym informuje, zo su so w léce 1991 naswěće 18,3 mio biblijow, 13,5 mio Nowych zakonjow, 51,5 mio scénjow abo knihow psalmow a 558 mio łopješkow z wubranymi wotrězkami Swjateho pisma čisćeli a předali. To su 16 % wjace hač lěto do toho. Naspomnić ma so hišće, zo su w tutej statistice jenož te wot biblijskich towarstwow wudate biblije zaprijate. Někotre nakładnistwa, kiž njeslušeja do bibliskeho towarstwa, su pak tohorunja Swjate pismo wudali.

Wostanu hromadže

Ekumeniska rada cyrkwjow wostanje tež po džělenju Českosłowakskeje do Českeje a Słowakskeje republiki, kotraž je so 1. januara stało, njezdžělena. W tutej ekumeniskej radže je 15 cyrkwjow zastupjenych. Połojca z nich ma wosady w českim a w słowakiskim kraju.

Přeprošujemy

3.4. - sobota

14.30 hodž. wosadne popołdno w Malešecach

4.4. - 6. nježděla w póstnym času

10.00 hodž. kemše w Budyšinje na Michałskej (Albert)

w samsnym času Boža služba za džěći

13.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (Malink)

9.4. - Čichi pjatk

9.00 hodž. kemše w Rakecach (Feustel)

11.25 hodž. nutrnosc w rozhtosu

14.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje na Michałskej (Albert)

12.4. - 2. dzeń jutrow

9.00 hodž. kemše w Bukecach (Malink)

11.45 hodž. nutrnosc w rozhtosu

14.00 hodž. kemše w Hrodzišću (Malink)

18.4. - 1. nježděla po jutrach

8.30 hodž. kemše w Barće (Malink)

25.4. - 2. nježděla po jutrach

11.45 hodž. nutrnosc w rozhtosu

14.30 hodž. wosadne popołdno we Łazu

2.5. - 3. nježděla po jutrach

10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (Albert)

w samsnym času Boža služba za džěći

13.30 hodž. kemše w Budestecach (Albert)